

VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR 2023

ÄLVRÄDDARNAS RIKSORGANISATION (ÄlvR)

Organisationsöversikt

Föreningen grundades 1974 som Älvräddarnas Samorganisation (ÄlvS), och på årsmötet 2023 bytte vi namn till Älvräddarnas Riksorganisation (ÄlvR) samt antog nya moderna stadgar, för att kunna bredda vår verksamhet och bli mer demokratiska.

Verksamhet och initiativ

Under 2023 har ÄlvR aktivt deltagit i rättsliga processer och miljöanpassningsprojekt för vattenkraftverk, inklusive säkerhetsförbättringar och ändringstillstånd. Den nationella planen för miljöprövning av vattenverksamhetsutövare (NAP) har varit pausad hela 2023.

Ny hemsida

Under hösten 2023 påbörjades ett omtag kring hemsidan för att bli en modern digital plattform, med förbättrad funktionalitet på flera områden. Vi samarbetar med en av Sveriges duktigaste systemutvecklare, Svenska SkogsPortalen AB, tillika huvudsponsor till ÄlvR. Vi arbetar för att alla föreningens medlemmar och sponsorer på sikt ska ha sitt eget konto på hemsidan. En första etapp av hemsidan lanserades i mellandagarna och till sista december hade 200 konton skapats.

Medlemskap och finansiering

Medlemsantalet har legat stabilt med cirka 3900 betalande medlemmar, inklusive familjemedlemskap. Organisationen finansieras även genom sponsorer som syns på hemsidan och 224 000 kronor i bidrag från Naturvårdsverket.

Styrelse och administration

Styrelsen bestod under 2023 av Richard Löwall (ordförande), Jari Toivanen (kassör och kansli), Ulla Wikström (sekreterare), Johan Hörnemalm, Anders Kagervall, Alexander Holmsten, Ulf Ljusteräng, Siri Lundström, Urban Hjalte.

Under året hölls tretton styrelsemöten. Generalsekreterare Christer Borg har avslutat sin anställning per 31 augusti och tjänsten är borttagen.

Jari Toivanen har skött kansliet och burit föreningen klanderfritt under hela året. Från september har Siri Lundström anställts på halvtid som verksamhetsutvecklare, samt Urban Hjalte vid behov som juridiskt sakkunnig inom vatten- och fiskevårdsfrågor.

Kommunikation och utveckling

Medlemstidningen Älvräddaren distribuerades med en upplaga på 3500 exemplar. Organisationen har varit aktiv i media och deltagit i olika panelsamtal och föreläsningar, både nationellt och internationellt, inklusive framträdanden på Nordic Sustainability 9–10 maj, andra event samt Sportfiskemässan 16–19 mars i Stockholm. Samtliga objekt såldes på

VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR 2023

ÄLVRÄDDARNAS RIKSORGANISATION (ÄLVR)

vår traditionsenliga auktion på mässan och vi fick 17 nya medlemmar. Föreläsningar har skett 21–23 mars i Borås, Halmstad och Lerum, på mässa i Nordmaling under april och på Åsa folkhögskola i december. ÄlvR deltog på två dagars samtal kring skogsfrågor i Luleå i början av maj, arrangör Patagonia, deltog på pressträff om projekterad gruva i Gällök (Sápmi/Norrbotten) samt deltog och hade utställning på konferens i Luleå Silver and Pearls, samt på Länsstyrelseveckan i Luleå och möte med landshövdingen.

Vi har fått in ett antal debattartiklar och repliker i media. I februari: replik på ledare; i april: replik på debattartikel i Energi & Miljö; i maj: debattartikel i Altinget; i oktober: debattartikel i de tre stora norrlandstidningarna (VK, NSD, VF).

Koll och moderering av vår Facebook-grupp har skett löpande, samt undersökande av nya finansieringsmöjligheter.

Miljöjuridik och påverkansarbete

ÄlvR har varit engagerade i flera juridiska förfaranden kring omprövningar och miljöanpassningar av kraftverk. Bland annat har de varit aktiva i mål som rör skyddade vatten och områden av särskilt ekologiskt värde.

ÄlvR har under årens lopp läst och gått igenom tusentals domar, prövningar och andra ärenden. Under 2023 har vi haft cirka 250 ärenden att gå igenom. Många av dessa sällas bort för att de exempelvis är utrivningar av dämmen eller annat som vi inte behöver lägga tid på. Vi har sållat fram domstolsärenden som vi ansett vara de viktigaste, där vi yttrat oss eller överklagat.

Ätran vid Buttorp (Svenljunga kommun, Västergötland). Ett mycket långdraget ärende där ett lokalt företag vill bygga ett kraftverk i ett naturreservat i en mycket värdefull och fin del av Ätran. Här har vi lagt ner mycket tid genom åren och under 2023 skrivit tre yttranden. I februari kom beskedet att Mark- och Miljööverdomstolen avslagit ansökan och det är mycket osannolikt att domen kommer att rivas upp. Så en stor seger för förnuftet, Ätran, Älvräddarna och alla andra som kämpat för att det planerade kraftverket inte skulle byggas.

Testeboån (Gävle kommun, Gävleborg). Här har vi yttrat oss i två ärenden angående miljöanpassning av två kraftverk:

Strömsbro – det nedersta kraftverket ligger cirka 2 kilometer från utloppet. Här har vi i första hand yrkat på utrivning. Kraftverket har dessutom inget tillstånd och vi hoppas att alla goda lokala krafter, inklusive Gävle kommun och andra organisationer, tillsammans kan få bort detta kraftverk som är nyckeln till att få upp lax- och havsöring i den mycket fina ån.

Oslättsfors – ligger betydligt längre uppströms. Här har vi yttrat oss angående miljöanpassning inklusive fiskvägar och flödesregim. Ärendet pågår och vi hoppas och tror att vi tillsammans med lokala krafter kan få till en bra lösning

VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR 2023

ÄLVRÄDDARNAS RIKSORGANISATION (ÄLVR)

Hamrångeån/Skärjån, Vifors kraftverk (Gävle kommun, Gävleborg). Mycket viktigt NAP-ärende då domstolen frångått uppsatta normer för Vattendirektivets krav på *God ekologisk status*. Vi har överklagat Mark- och Miljööverdomstolens domslut som vi, på goda grunder med goda skäl, anser vara felaktigt. Här vill kraftbolaget bland annat överleda vatten från Skärjån på ett sätt som skulle påverka den värdefulla Skärjån mycket negativt och klassa ner vattendraget till *Måttlig ekologisk status* och delar av året till *Otillfredsställande status*. Ån rinner dessutom i ett naturreservat och har bestånd av bland annat öring och flodpärlmussla, vilket gör domstolens resonemang än mer märkligt. Ärendet pågår och vi ser bra möjligheter att högre instans, Svea Hovrätt, tar upp ärendet och rättar till de uppenbara fel vi upptäckt i domen.

Svartån Västerås vid Forsby (Västmanland). Vi har lämnat synpunkter på planerna att uppföra ett mindre kraftverk och rusta upp och permanenta en damm inklusive en ny fiskväg. Vi har i första hand argumenterat för utrivning an dammen och återställning av biotopen. Om projektet skulle få tillstånd har vi föreslagit en helt annan lösning och placering av fiskväg i form av ett omlöp. Ärendet pågår.

Under våren har det även lämnats yttrande för Gidekraft i Gideälven (Örnsköldsviks kommun, Västernorrlands län), Kaunis Iron – gruva i Pajala (Norrbotten), Badasjöarna i Värmland med överklagande till Svea hovrätt. HD lämnade i våras också prövningstillstånd för jävssituation i Svea hovrätt, vilket Älvr tidigare klagat på.

Framtida utmaningar och riktningar

Siri Lundström har återupptagit och tillsammans med ordförande Richard Löwall knutit nya kontakter och relationer, deltar i möten med andra miljövårdsorganisationer, Vattenkraftens miljöfond och andra relevanta sammanhang.

Slutsats

Älvräddarna har under det senaste året fortsatt arbetet med att bevaka och skydda Sveriges vattendrag på ett sätt som balanserar ekologisk hållbarhet med samhällliga och ekonomiska behov. Trots politiska och finansiella utmaningar, fortsätter organisationen att vara en stark röst för miljön och våra vattenresurser.

Robertsfors och Hölö, 2024-05-07

Ordförande, Richard Löwall

vice ordf. Siri Lundström